

United Nations
Educational, Scientific
and Cultural Organization

Regional Centre
for Safeguarding of the
Intangible Cultural Heritage

**РЕГИОНАЛЕН ЦЕНТЪР
ЗА ОПАЗВАНЕ НА НЕМАТЕРИАЛНОТО КУЛТУРНО
НАСЛЕДСТВО В ЮГОИЗТОЧНА ЕВРОПА
ПОД ЕГИДАТА НА ЮНЕСКО**

България, гр. София - 1797, кв. Изток, ул. "Гъчезар Станчев" № 7, тел.: +359 88 513 7077; +359 2 444 3740

ЗАКЛЮЧЕНИЯ

**от семинар „Локални политики за локално наследство”, проведен на 13 и 14 януари
2014 г. в с. Рударци (България)**

Събитието се организира от Регионалния център за опазване на нематериалното културно наследство в Югоизточна Европа под егидата на ЮНЕСКО в партньорство с „Регионален експертно-информационен център (РЕКИЦ) „Читалища” гр. Перник. На срещата присъстваха представители на местната администрация и културни институции от петте общини, чиито елементи България предложи за вписване в Листите на ЮНЕСКО за нематериално културно наследство през 2013 година. В срещата се включиха и представители на БАН и Министерство на културата на Р България, както и от вече създадения локален център в с. Бистрица, община Царево.

Срещата бе открита от заместник - кмета на Община Перник, г-жа Илинка Никифорова, която приветства участниците и отбеляза радостта си, че този семинар се провежда на територията на общината и то по време на празника Сурва, което е признание към нематериалното културно наследство на областта и ще насърчи неговото опазване.

Практическата част на семинара започна с презентация на проф. Мила Сантова, която представи Конвенцията за нематериално културно наследство от 2003 година (Конвенция 2003), развитието на понятието нематериално културно наследство (НКН), международната организация ЮНЕСКО и принципите на функциониране на институциите под егидата на ЮНЕСКО. След това в изложението си проф. Сантова разясни логиката и принципите на създаване и функциониране на локалните центрове, мястото им в националната система за опазване на НКН и взаимодействието им с Националния център за НКН.

Д-р Силва Хачерян представи политиката на Министерство на културата за опазване на нематериалното културно наследство, работата по кандидатурите за списъците на ЮНЕСКО и опита на министерството да децентрализира подготовката им. Г-жа Хачерян отбеляза, че локалните центрове са част от националната политика на държавата и уникална иновативна практика, те дават възможност да се работи с хората по места и да се събира актуална обратна информация какво се случва с елементите на местно ниво, но е важно те да работят съвместно с другите институции, които са отговорни за опазването на НКН. Не е необходимо да се чака даден елемент да се впише в листите на ЮНЕСКО, може да се стартира разработването на локални центрове и за елементи вписани в националния регистър, а във връзка с функционирането му вече има приета Наредба от МК. Г-жа Хачерян сподели, че е необходимо и предстои да се създаде програма за НКН, която да активизира ресурсите на локално и регионално равнище. Като подкрепа за читалищната мрежа Министерството на културата е

отпуснало допълнително субсидирани бройки за читалищата, включително за такива, които имат елементи в националната листа и кандидатури за вписване в списъците на ЮНЕСКО.

След двете презентации се проведе дискусия между участниците. Бяха обсъдени следните точки:

- Липса на достатъчно подготвени кадри, необходимост от повишаване на капацитета в областта на НКН;
- Водещата роля на местната власт за опазване и популяризирането на НКН. Повечето кандидатури са се случили, защото културните институции срещат разбиране и подкрепа от местната власт;
- Много е важно да се съхранят локалните характеристики на НКН, да имат по-голяма видимост, което не измества останалите мерки за популяризиране на НКН по места;
- Представителите на Бистрица споделиха, че вписването е както голямо признание, така и голяма отговорност за местната власт, изисква непрестанни усилия; Вписването е по-скоро морална категория, необходимите ресурси и дейност са ангажимент на местната власт, но то предоставя възможности за кандидатстване по проекти и за развитие на културен туризъм.
- Проблемите навсякъде са еднакви – демографски криза в селата, силна урбанизация до селищата в близост до големи градове, липса на материална база и ограничен финансов ресурс;

Във втория ден на семинара д-р Милена Любенова представи Националния център за НКН, задачите и дейността му. Центърът има за цел да документира и съхранява НКН, както и да систематизира архив за НКН. Той работи с експертен съвет към ИЕФЕМ и е призван да оказва методическа помощ на системата от локални центрове. Г-жа Дина Колева представи локалния център в с. Бистрица. Тя отбеляза, че е необходимо всяко населено място да отвори такъв център без значение дали има кандидатура или не, за да опази и съхрани НКН. Центърът в с. Бистрица е създаден с договор между читалището, МК и БАН през 2009 година и основната му цел е да документира и съхранява материалите, свързани с нематериалното културно наследство на областта. Голяма част от материалите са дигитализирани. Центърът води постоянна кореспонденция с Националния център във връзка с начините на архивиране и структуриране на информацията.

В дискусията **относно функционирането и създаването на локалните центрове** бяха обсъдени следните точки:

- Локални центрове могат да се създадат към читалища, музеи или към други институции, съгласно местните специфики. Вътрешната организация зависи от волята на местната власт и подкрепата на Министерство на културата, което наблюдава локалния център и е отговорно за отпускане на щатна бройка. Местната власт може да вземе решение и сама да инициира локален център, като поеме ангажименти към функционирането му или да си сътрудничи с националните органи и експертите. Важно е да има ясно заявена отговорност към локалния център от страна на местната власт;

- За създаването на локален център може да се изпрати писмено становище от местната власт до Министерство на културата, както и копие до Регионалния център, който може да съдейства за създаването на локален център. В писмото е необходимо да се конкретизират функциите на бъдещия център. Процедурата изисква време и планиране;
- Необходимо е дейностите по опазване на НКН да бъдат регламентирани, да не зависят изцяло от ентузиазма на отделни личности. И все пак най-важен остава човешкия потенциал;
- Трябва да се обмислят и мерки за включване на НКН в образователния процес, което ще гарантира разбиране и предаване на наследството. Например в град Перник преди празника **Сурва** във всички детски градини се прави **Сурвакиада**, което е инициатива на местната власт.
- Локалният център може да се създаде за един елемент на НКН, но и да обхване цялата локална култура на местността; Може да съгражда архив, въз основа на който се предлага включване на елементи в регистъра;
- Начините на съхраняване на документи и материали в локалния център се съгласуват с Националния център. Съгласно практиката от създадените два локални центъра копие от всички материали се съхранява в Националния център за НКН. НЦНКН може да поеме инициативата за обучението на кадрите от локалните центрове. Предложено бе, когато центърът не е създаден към музей, копие от материалите да се изпраща и до него;
- Регионалният център има амбицията да предложи локалните центрове като добра българска практика и да я популяризира на международно ниво.

Участниците на семинара единодушно се обединиха в следните **решения**:

- 1) Отбелязват важността на локалните центрове и необходимостта да се създадат нови такива като се започне от населените места, които са подали кандидатури за вписване в списъците на ЮНЕСКО;
- 2) Проявено е желание от страна на представителите на местната общност за създаване на такива локални центрове. Участниците в семинара изразиха своята препоръка да се обръщат към местните власти за създаването на подобни центрове.

РЕЗУЛТАТИ ОТ АНКЕТАТА:

За всички участници семинарът е бил полезен и са придобили нови умения. Всички са отговорили, че организацията, в която работят, ще подкрепи участието им в прилагането на мерки за опазване и популяризиране на НКН. Участниците са отбелязали, че най-интересни са следните части от семинара – представените презентации за принципите на функциониране на локалните центрове и опита на създадените такива в Бистрица и Българи; дискусиата и споделените добри практики от колегите, възможността да се види празника Сурва. Препоръките са за организиране на по-чести срещи, съдействие и помощ на всички, които желаят да имат такива центрове по места; организиране на семинар за добри практики и на обучения.

Всички гости оцениха високо проведения семинар и неговата отлична организация.